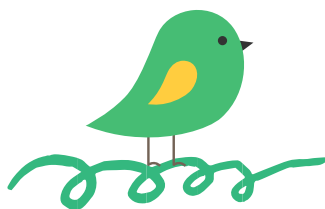

**Environmental Sustainability and Green Entrepreneurship
Competence-Building in Kindergartens**
(Razvoj veština za ekološku održivost i zeleno preduzetništvo u vrtićima)

**Pedagoške sekvence i gejmfikovane
aktivnosti na temu:**

Krčenja šuma

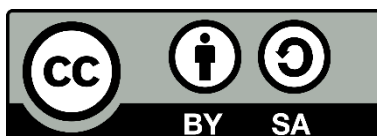

Co-funded by
the European Union

Finansirano sredstvima Evropske unije. Izneseni stavovi i mišljenja pripadaju autoru teksta i ne moraju da se podudaraju sa stavovima i mišljenjima Evropske unije ili Evropske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih. Broj projekta: 2022-1DE03-KA220-NI-22-2485094.

Sadržaj

Uvod.....	3
Pedagoške sekvence i gejmfikovane aktivnosti.....	4
Plan aktivnosti 1: Krug života.....	4
Plan aktivnosti 2: Izvor života	11
Plan aktivnosti 3: Šuma štiti.....	17
Plan aktivnosti 4: Prijatelji u opasnosti.....	23
Plan aktivnosti 5: Jači zajedno.....	29

Ovaj rad je napravljen u obrazovne svrhe i licenciran je pod [Creative Commons Attribution -ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) @GreenGUARDENS konzorcijumu.

Uvod

Ovaj pedagoški resurs je nastao u okviru [GreenGuardens Erasmus+ projekta](#). Materijali se odnose na činjenicu da deca predškolskog uzrasta, naročito ona sa trajnim gubitkom sluha i sa oštećenim sluhom, imaju male ili gotovo nikakve mogućnosti da se bave aktivnostima koje se odnose na unapređenje održivosti i veština preduzetništva od mlađeg uzrasta.

Resurs je namenjen vaspitačima **u vrtićima i ima za cilj da pomogne u motivisanju dece uzrasta od 3-6 godina da se uključe u u gejmfikovane aktivnosti i eksperimente kako bi se razumela njihova uloga u ekološkoj održivosti i koristile veštine kao što su donošenje odluka, ekološka odgovornost i inicijativa kao okidači za rano odgovorno i održivo ponašanje (kratkoročno i dugoročno).**

Ovaj materijal pokušava da omogući deci da:

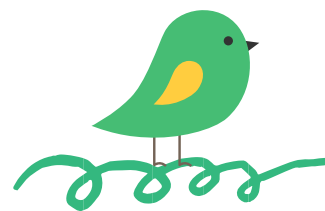
1. Shvate **uticaj** različitih profesija na životnu sredinu (npr. poljoprivrednik, ribolovac).
2. Saznaju više **o dobrim praksama** koje doprinose ekološkoj održivosti.
3. Otkriju vezu između ekološke održivosti i zelenog preduzetništva, oblikujući zeleno **preduzetničko razmišljanje** od početka.
4. Shvate naizgled **složene teme kroz jednostavne**, poznate i razigrane aktivnosti.
5. Uključe se **u interaktivne** aktivnosti gde će posmatrati, učiti i razmišljati kroz igru i pokazivati znanje upotrebom kreativnih sredstava.

Materijali se odnose na tri glavne teme: **zagađenje okeana, krčenje šuma (ovaj dokument) i zagađenje vazduha. Svaka tema se sastoji od 5-6 pedagoških sekvenci (planovi aktivnosti)**, koji sadrže sve što nastavnici treba da znaju kako bi bi je sprovedi sa decom u svom vrtiću. Srž svakog plana je gejmfikovana aktivnost, koja pomaže da se tema kroz eksperiment približi. Za brzo pronalaženje aktivnosti potražite GreenGUARDens pticu:

Ovaj resurs je usmeren na vaspitače upoznate sa temama ekološke održivosti, zelenog preduzetništva i inkluzivnog obrazovanja za decu sa trajnim gubitkom sluha i sa oštećenim sluhom. Korisnici ovog resursa mogu imati koristi od [Virtuelne laboratorije za učenje \(VLL\)](#), koja pomaže vaspitačima u vrtićima da razviju svoje veštine za održivost i preduzetništvo. VLL moduli uključuju gejmfikovane mikro-izazove koji poboljšavaju osnovne veštine vaspitača, i obezbeđuju digitalni bedž za vaspitače po završetku.

Pedagoške sekvence i gejmifikovane aktivnosti

Imajući u vidu da sve aktivnosti u vrtićima treba da budu rezultat ko-konstruisanog znanja svih aktera koji čine zajednicu vrtića (pre svega dece i vaspitača, roditelja i drugih potencijalnih učesnika) predlažemo jedan od načina kako bi se konkretna tema mogla analizirati.

Sasvim svesni relevantnih pedagoških teorija koje sugerišu da teme u vrtiću ne treba da se nameću, već da se kroz razgovore i intervjuje identifikuju kao interesovanja dece, u okviru projekta GreenGuardens došli smo do potencijalnih načina obrade teme krčenja šuma, ukoliko ikada deca iskažu interesovanje za nju.

Vaspitači mogu, naravno, da razgovaraju o ovoj temi sa decom, ali treba da nastave sa tim samo ako deca pokažu entuzijazam i radoznalost. Međutim, različiti aspekti ove aktivnosti mogu se koristiti za neke druge teme iz iste oblasti koje su interesantne deci.

Plan aktivnosti 1: Krug života

Opis

Odakle dolazi hrana koju jedemo i zašto je lanac ishrane važan za ljude? Ovaj plan aktivnosti pomoći će vaspitačima u vrtićima da objasne karakteristike lanca ishrane deci uzrasta od 3 do 6 godina. Kroz igranje uloga, deca će bolje razumeti veze između biljaka, životinja i ljudi i značaj svakog elementa u ovom lancu.

Ishodi učenja

Po završetku aktivnosti, deca treba da:

- Razumeju pojmove ekosistema i lanca ishrane
- Objasne odakle dolazi hrana
- Definišu veze između vrsta u prirodi

Opšti ciljevi:

- Podsticanje dece da traže odgovore na postavljena pitanja
- Omogućavanje deci da se izraze na slobodan i nezavisan način
- Stvaranje uslova za aktivnosti koje deca samostalno obavljaju
- Razvijanje spremnosti za razmenu mišljenja, slušanje drugih, diskusiju i donošenje zaključaka

Specifični ciljevi:

- Razvijanje znanja u vezi sa ekosistemom (biologija i ekologija)
- Podizanje svesti o različitim odnosima među stvorenjima u prirodi
- Razvijanje sposobnosti razumevanja različitih uloga i funkcija različitih vrsta u jednom ekosistemu

Metodologija

Učenje zasnovano na projektima, koje može, između ostalih metoda, uključiti:

- Interaktivne aktivnosti: izrada igračaka i materijala, pravljenje modela, priprema izložbi itd.
- Diskusije i demonstracije; igra uloga, stručni gosti (biolozi, ekolozi, itd.)

Ciljevi održivog razvoja

Ovaj plan aktivnosti olakšava realizaciju sledećih Ciljeva održivog razvoja ([Ujedinjene Nacije u Srbiji](#)):

Trajanje

- Sve dok deca imaju interesovanje da se bave temom, što može trajati od jednog dana do nekoliko nedelja. Vrlo često, jedna tema može da odvede i decu i vaspitače na drugu zanimljivu temu, a vaspitači uvek treba da iskoriste interesovanje dece da nastave da uče zajedno. To je razlog zašto je predložen projektni pristup.

Uzrast dece

- Uzrast za vrtić (3 - 6 godina)

Nivo težine

- Srednji - treba uzeti u obzir prethodna znanja i veštine koje su deca stekla i teme o kojima su razgovarala. Ako su već obradili neku sličnu temu, podsetite decu na to i pokušajte da povežete novu temu sa već obrađenom.

Preduslovi za decu

- Nema

Priprema

- Istražite i pripremite se sa objašnjenjima o ekosistemu, lancu ishrane i izvorima hrane kako biste započeli diskusiju sa decom.
- Uredite prostor u učionici tako da se može lako raditi.

Potrebni materijali

- Prazan papir, platno, bojice, reciklirani materijal, kartonske kutije (vaspitači čak mogu zamoliti roditelje da donesu materijale koji se mogu reciklirati), akrilne boje, vodene boje, makaze itd.
- Sredstva za igru: materijali koje su deca zajedno napravila (roditelji takođe mogu pomoći deci da kreiraju kostime, ako je potrebno). Uzdržite se od gotovih rešenja, a pustite decu da stvaraju što više u međusobnoj saradnji.

Uvod

Prvo i najvažnije, slušajte decu, posmatrajte ih i beležite. Ako vi (vaspitači) mislite da je ova tema interesantna za decu, trebalo bi da postavite početna pitanja da biste razumeli šta deca žele od ove aktivnosti. Na osnovu njihovih interesovanja napravite privremenu šemu odabrane aktivnosti i sada je vreme da započnete proces sa decom.

Najbolji uvod u ovu temu može biti poseta parku, zoološkom vrtu ili nekim sličnim mestima, ili ako nema uslova za to, možda neki lep animirani film, crtani film ili nešto što bi moglo da bude dobra tema za diskusiju.

Sprovođenje aktivnosti

Predlozi kako ova aktivnost može biti urađena:

- **Korak 1: Intervjuisanje** dece o temi/ili puštanje kratkog, animiranog videa kako bi se predstavila tema.
- **Korak 2: Igra pogađanja** – pogodite koje su životinje na video snimku i šta jedu.
- **Korak 3: Igra uloga** – Ko koga jede? (svako dete bira koja životinja želi da bude, a zatim stane iza životinje (drugog deteta) koja može da ih pojede, formirajući tako lanac ishrane).
- **Korak 4: Diskusija** – Pokretanje razgovora sa decom i među decom (šta im se najviše/najmanje dopalo...)

Zatvaranje

- Samo za vaspitača - zabeležite proces, šta je bilo zanimljivo, koja su nova pitanja deca postavila; koji bi mogli biti novi pravci bavljenja temom; šta mogu da uradim bolje sutra; šta treba da izbegavam da radim itd...

Praćenje

- Vaspitači treba da vode beleške (napišu dnevnik aktivnosti) u kojima bi istakli prednosti i nedostatke realizovanih aktivnosti, predložili moguća rešenja za promenu ili poboljšanje, dali preporuke za lični rast i sl.

Pristupačnost i inkluzija

- Uverite se da ima dovoljno prostora za aktivnost i da vas sva deca jasno čuju i vide.
- Dajte dodatno pojašnjenje onima kojima je to potrebno da bi razumeli zadatak.
- Prilagodite aktivnosti deci sa posebnim potrebama ako primetite da im je to potrebno.

Saveti za održivost

- KoristiTI reciklirane materijale za pravljenje sredstava za igru

Izvori

- National Geographic Education. *Ecosystem*. Available at: <https://education.nationalgeographic.org/resource/ecosystem/> (Accessed November 7,2023)
- Britannica. *Ecosystem*. Available at: <https://www.britannica.com/science/ecosystem> (Accessed November 9,2023)
- National Geographic Education. *Food chain*. Available at: <https://education.nationalgeographic.org/resource/food-chain/> (Accessed November 9,2023)
- Britannica. *Food chain*. Available at: <https://www.britannica.com/science/food-chain> (Accessed November 9,2023)
- Marković, T. (2017). *INTEGRATIVNA PRAKSA: Integrativni pristup vaspitnoj praksi u preškolskim ustanovama*. Pirot: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača

Plan aktivnosti 2: Izvor života

Opis

Ovaj plan aktivnosti ima za cilj da decu uzrasta od 3 do 6 godina upozna sa značajem zemljišta i biljaka. Fokus je na tome da aktivnost bude dostupna, angažovana i inkluzivna, uključujući čulna iskustva kroz process sađenja.

Ishodi učenja

Po završetku aktivnosti, deca treba da:

- Savladaju samostalnu sadnju biljke
- Objasne vezu između zemlje i rasta biljke.

Opšti ciljevi:

- Podsticanje dece da traže odgovore na postavljena pitanja
- Omogućavanje deci da se izraze na slobodan i nezavisan način
- Stvaranje uslova za aktivnosti koje deca samostalno obavljaju
- Razvijanje spremnosti za razmenu mišljenja, slušanje drugih, diskusiju i donošenje zaključaka

Specifični ciljevi:

- Razvijanje znanja o načinu na koji biljke uzimaju hranljive materije iz zemlje
- Podizanje svesti o značaju održivih praksi kako bi se sprečilo nestajanje šuma

Metodologija

Učenje zasnovano na projektima, koje može, između ostalih metoda, uključiti:

- Interaktivne aktivnosti: izrada igračaka i materijala, pravljenje modela, priprema izložbi itd.
- Diskusije i demonstracije; stručni gosti (biolozi, ekolozi, itd.)

Ciljevi održivog razvoja

Ovaj plan aktivnosti olakšava realizaciju sledećih Ciljeva održivog razvoja ([Ujedinjene Nacije u Srbiji](#)):

Trajanje

- Sve dok deca imaju interesovanje da se bave temom, što može trajati od jednog dana do nekoliko nedelja. Vrlo često, jedna tema može da odvede i decu i vaspitače na drugu zanimljivu temu, a vaspitači uvek treba da iskoriste interesovanje dece da nastave da uče zajedno. To je razlog zašto je predložen projektni pristup.

Uzrast dece

- Uzrast za vrtić (3 - 6 godina)

Nivo težine

- Srednji - treba uzeti u obzir prethodna znanja i veštine koje su deca stekla i teme o kojima su razgovarala. Ako su već obradili neku sličnu temu, podsetite decu na to i pokušajte da povežete novu temu sa već obrađenom.

Preduslovi za decu

- Nema

Priprema

- Urediti ili obezbediti proStor za sađenje u dvorištu vrtića
- Obezbediti dovoljno materijala za aktivnost

Potrebni materijali

- Aromatične biljke (poput lavande ili ruzmarina)
- Male biljke
- Saksije, lonci i zemlja za svako dete
- Alat za sađenje i kantice sa vodom

Uvod

- Dok su svi materijali na jednom mestu, slušajte decu i posmatrajte ih. Postavite im početna pitanja da vidite šta očekuju od ove aktivnosti i znaju li koliko je zemlja značajna za živi svet.

Sprovođenje aktivnosti

Predlozi kako ova aktivnost može biti urađena:

- **Korak 1: Istraživanje** – Izvedite decu u dvorište vrtića (ili park) gde će se odvijati aktivnost. Predložite deci da pogledaju spremljene biljke za sadnju, da pomirišu aromatične biljke, da pipnu pripremljenu zemlju. Neka naglas podele svoja zapažanja i utiske.
- **Korak 2: Sadnja u toku** – Neka svako dete uzme po saksiju, lopaticu i izabere koju će biljku da posadi. Ukoliko tako žele, ne moraju da koriste alate, već samo ruke za sadnju. Cilj je da deca što više samostalno pristupe ovoj aktivnosti, dok je vaspitač tu samo kao podrška ukoliko zatreba. Deca mogu i da pomažu jedna drugoj, pridržavaju saksiju i slično. Nemojte zaboraviti i da zalijete cveće.
- **Korak 3: Hvala zemlji** – Oslušajte šta deca međusobno komentarišu i sa njima porazgovarajte o ulozi zemlje kada je u pitanju rast biljke. Može li biljka

bez zemlje? Ako nema zemlje šta se onda dešava? Povežite aktivnost sa sve većim problemom krčenja šuma i uništenja zemlje.

- **Korak 4: Diskusija** – Pokretanje razgovora sa decom i među decom (šta im se najviše/najmanje dopalo...)

Zatvaranje

- Samo za vaspitača - zabeležite proces, šta je bilo zanimljivo, koja su nova pitanja deca postavila; koji bi mogli biti novi pravci bavljenja temom; šta mogu da uradim bolje sutra; šta treba da izbegavam da radim itd...

Praćenje

- Vaspitači treba da vode beleške (napišu dnevnik aktivnosti) u kojima bi istakli prednosti i nedostatke realizovanih aktivnosti, predložili moguća rešenja za promenu ili poboljšanje, dali preporuke za lični rast i sl.

Pristupačnost i inkluzija

- Uverite se da ima dovoljno prostora za aktivnost i da vas sva deca jasno čuju i vide.
- Dajte dodatno pojašnjenje onima kojima je to potrebno da bi razumeli zadatak.
- Prilagodite aktivnosti deci sa posebnim potrebama ako primetite da im je to potrebno.

Saveti za održivost

- Koristiti reciklirane materijale za saksije i posude.

Izvori

- [Progetto i Fiori per Bambini di 3-4 Anni | Nonna In Fabula](#)
- [mc2_55_speciani_esplorare-scuola-materna.pdf \(euresis.org\)](#)
- Green, K. (1994). Encouraging nurturing behavior of two to seven year olds by introducing plants and flowers. *Journal of Home & Consumer Horticulture*, 1(4), 395-407.
- Perkins, L. M., & Stoycheva, D. (2016). Preschoolers explore greenhouses by visiting a greenhouse, making a model, and growing plants. *Journal of STEM Arts, Crafts, and Constructions*, 1(1), 3.
- Predny, M. L., & Relf, D. (2004). Horticulture therapy activities for preschool children, elderly adults, and intergenerational groups. *Activities, Adaptation & Aging*, 28(3), 1-18.
- Hunter, J., Monroe-Ossi, H., & Fountain, C. (2008). Young Florida naturalists: concept mapping and science learning of preschool children. In *Concept maps: Connecting educators. Proceedings of the Third International Conference on Concept Mapping. Tallinn, Estonia & Helsinki, Finland: University of Finland.*
- Hachey, A. C., & Butler, D. L. (2009). Science education through gardening and nature-based play. *Young Children*, 64(6), 42-48.

Plan aktivnosti 3: Šuma štiti

Opis:

Ovaj plan aktivnosti je namenjen deci uzrasta od 3 do 6 godina kako bi istražili međuzavisnost između šuma i zemljišta. Kroz interaktivne postupke i posetu šumi, aktivnost se fokusira na razumevanje kako šume doprinose zdravlju zemljišta, ističući značaj palog lišća i palog drveća kao sastavnih komponenti šumskog ekosistema.

Ishodi učenja

Po završetku aktivnosti, deca treba da:

- Razumeju kako opalo lišće hrani zemlju i ostale elemente
- Prepoznaju ulogu palog drveća kao staništa za različite organizme koji doprinose da zemlja bude kvalitetnija i hranljivija.

Opšti ciljevi:

- Podsticanje dece da traže odgovore na postavljena pitanja
- Omogućavanje deci da se izraze na slobodan i nezavisan način
- Stvaranje uslova za aktivnosti koje deca samostalno obavljaju
- Razvijanje spremnosti za razmenu mišljenja, slušanje drugih, diskusiju i donošenje zaključaka

Specifični ciljevi:

- Razvijanje znanja o međuzavisnom odnosu šume i zemljišta

- Razvijanje sposobnosti razumevanja različitih uloga i funkcija različitih elemenata u šumskom ekosistemu

Metodologija

Učenje zasnovano na projektima, koje može, između ostalih metoda, uključiti:

- Interaktivne aktivnosti: istraživanje terena, razgledanje.
- Diskusije i demonstracije

Ciljevi održivog razvoja

Ovaj plan aktivnosti olakšava realizaciju sledećih Ciljeva održivog razvoja ([Ujedinjene Nacije u Srbiji](#)):

Trajanje

- Sve dok deca imaju interesovanje da se bave temom, što može trajati od jednog dana do nekoliko nedelja. Vrlo često, jedna tema može da odvede i decu i vaspitače na drugu zanimljivu temu, a vaspitači uvek treba da iskoriste

interesovanje dece da nastave da uče zajedno. To je razlog zašto je predložen projektni pristup.

Uzrast dece

- Uzrast za vrtić (3 – 6 godina)

Nivo težine

- Srednji - treba uzeti u obzir prethodna znanja i veštine koje su deca stekla i teme o kojima su razgovarala. Ako su već obradili neku sličnu temu, podsetite decu na to i pokušajte da povežete novu temu sa već obrađenom.

Preduslovi za decu

- Nema

Priprema

- Organizujte prevoz za posetu šumi (ako je blizu možete ići i pešice, ako ne – roditelji mogu prevesti decu).
- Obezbedite pismene dozvole od roditelja.
- Osigurajte da deca budu prikladno odevena za posetu šumi.

Potrebni materijali

- Lupe
- Male lopate

Uvod

Na putu do šume i na samom odredištu, slušajte i posmatrajte decu. Pokušajte razumeti šta deca žele od ove aktivnosti. Neka podele međusobno prva zapažanja i predviđanja šta će se sve u šumi raditi.

Sprovođenje aktivnosti

Predlozi kako ova aktivnost može biti urađena:

- **Korak 1: Šumski detektivi** – Podstaknite decu da potraže opalo lišće (naći će listove u celosti, ali i one koji su već počeli da se razlažu). Neka ih posmatraju i pokušaju da zaključe koja je uloga opalog lišća u zemljištu.
- **Korak 2: Istraživanje korena** – Pored lišća naići će i na korenje drveća. Motivirajte ih da nežno otkriju delove korena, kako bi ga posmatrali i prodiskutovali na koji način je korenje povezano sa zemljom.
- **Korak 3: Potraga za simbiozom** – Navedite decu da pronađu i istraže primere saradnje i međuzavisnosti između različitih živih, neživih i ostalih elemenata u šumi.
- **Korak 4: Diskusija** – Pokretanje razgovora sa decom i među decom (šta im se najviše/najmanje dopalo...)

Zatvaranje

- Samo za vaspitača – zabeležite proces, šta je bilo zanimljivo, koja su nova pitanja deca postavila; koji bi mogli biti novi pravci bavljenja temom; šta mogu da uradim bolje sutra; šta treba da izbegavam da radim itd...

Praćenje

- Vaspitači treba da vode beleške (napišu dnevnik aktivnosti) u kojima bi istakli prednosti i nedostatke realizovanih aktivnosti, predložili moguća rešenja za promenu ili poboljšanje, dali preporuke za lični rast i sl.

Pristupačnost i inkluzija

- Uverite se da vas sva deca jasno čuju i vide.
- Dajte dodatno pojašnjenje onima kojima je to potrebno da bi razumeli zadatak.
- Prilagodite aktivnosti deci sa posebnim potrebama ako primetite da im je to potrebno.

Saveti za održivost

- Koristiti reciklirane materijale za aktivnost.

Izvori

- Tsekos, C. A., Christoforidou, E. I., & Tsekos, E. A. (2012). Planning an Environmental Education Project for Kindergarten under the Theme of the Forest. *Rev. Eur. Stud.*, 4, 111.
- Kahn, P. H., Weiss, T., & Harrington, K. (2020). Child-nature interaction in a forest preschool. *Research handbook on childhoodnature: Assemblages of childhood and nature research*, 469-492.
- Gülay Ogelman, H. (2012). Teaching preschool children about nature: A project to provide soil education for children in Turkey. *Early Childhood Education Journal*, 40, 177-185.
- KANAT, T., & ARCAGÖK, S. (2022). Effects of Forests School Practices on Preschool Children. *Eğitim Bilim ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 167-195.

Plan aktivnosti 4: Prijatelji u opasnosti

Opis:

Ovaj plan aktivnosti ima za cilj da upozna malu decu (3-6 godina) sa konceptom krčenja šuma kroz igru uloga i kreativnu aktivnost. Nestanak prijatelja g. Drveta poslužiće kao narativ za istraživanje koliki uticaj ima smanjenje broja šuma na biljke i životinje, sa fokusom na pretnje biodiverzitetu koje nastaju.

Ishodi učenja

Po završetku aktivnosti, deca treba da:

- Razumeju koncept krčenja šuma
- Razumeju uticaj nestanka šuma na biljke i životinje

Opšti ciljevi:

- Podsticanje dece da traže odgovore na postavljena pitanja
- Omogućavanje deci da se izraze na slobodan i nezavisan način
- Stvaranje uslova za aktivnosti koje deca samostalno obavljaju
- Razvijanje spremnosti za razmenu mišljenja, slušanje drugih, diskusiju i donošenje zaključaka

Specifični ciljevi:

- Razvijanje znanja u vezi sa krčenjem šuma
- Podizanje svesti o različitim odnosima među stvorenjima u prirodi

- Razvijanje sposobnosti razumevanja različitih uloga i funkcija različitih vrsta u jednom šumskom ekosistemu

Metodologija

Učenje zasnovano na projektima, koje može, između ostalih metoda, uključiti:

- Interaktivne aktivnosti: izrada kostima i kolaža, pravljenje modela, priprema izložbi itd.
- Diskusije i demonstracije; igra uloga, stručni gosti i posete (biolozi, ekolozi, itd.)

Ciljevi održivog razvoja

Ovaj plan aktivnosti olakšava realizaciju sledećih Ciljeva održivog razvoja ([Ujedinjene Nacije u Srbiji](#)):

Trajanje

- Sve dok deca imaju interesovanje da se bave temom, što može trajati od jednog dana do nekoliko nedelja. Vrlo često, jedna tema može da odvede i decu i vaspitače na drugu zanimljivu temu, a vaspitači uvek treba da iskoriste interesovanje dece da nastave da uče zajedno. To je razlog zašto je predložen projektni pristup.

Uzrast dece

- Uzrast za vrtić (5 - 6 godina)

Nivo težine

- Srednji - treba uzeti u obzir prethodna znanja i veštine koje su deca stekla i teme o kojima su razgovarala. Ako su već obradili neku sličnu temu, podsetite decu na to i pokušajte da povežete novu temu sa već obrađenom.

Preduslovi za decu

- Nema

Priprema

- Istražite i pripremite se sa objašnjenjima o krčenju šuma, životinjama koje su njime ugrožene, značaju lišća za šumski ekosistem kako biste započeli diskusiju sa decom

- Uredite prostor u učionici tako da se može lako raditi

Potrebni materijali

- Papir, karton, makaze, bojice, tempere, flomasteri, voštane boje
- Materijali za kolaž sa lišćem (lišće, lepak, papir/hamer)

Uvod

Prvo i najvažnije, slušajte decu, posmatrajte ih i beležite. Ako vi (vaspitači) mislite da je ova tema interesantna za decu, trebalo bi da postavite početna pitanja da biste razumeli šta deca žele od ove aktivnosti. Na osnovu njihovih interesovanja napravite privremenu šemu odabrane aktivnosti i sada je vreme da započnete proces sa decom.

Najbolji uvod u ovu temu može biti animirani film, crtani film ili nešto što bi moglo da bude dobra tema za diskusiju. Možete i smisliti priču o drvetu (gospodinu Drvetu) koje je živelo srećno u šumi sa svojim drugovima, sve dok ljudi nisu počeli da seku jednog po jednog, ostavljajući ga usamljenim i zaboravljajući na značaj koji šuma ima.

Sprovođenje aktivnosti

Predlozi kako ova aktivnost može biti urađena:

- **Korak 1: Intervjuisanje** dece o temi/ili puštanje kratkog, animiranog videa kako bi se predstavila tema.
- **Korak 2: Sačuvajmo životinje** – Organizujte igru u kojoj se deca prave da su životinje koje su ugrožene krčenjem šuma. Mogu da biraju koja će

životinja biti (mogu nacrtati životinju na papiru kao oznaku ili napraviti deo kostima od kartona). Neka deca međusobno diskutuju i promišljaju o izazovima sa kojima se životinje susreću i načinima kako im se može pomoći.

- **Korak 3: Kolaž od lišća** – Neka deca u školskom dvorištu, obližnjem parku ili šumi sakupe lišće za izradu kolaža. Svako dete može praviti svoj ili pak zajednički ako nađu temu u vezi sa krčenjem šuma oko koje se svi slažu. Cilj je da deca diskutuju i razumeju značaj lišća i njihovu ulogu u šumskom ekosistemu.
- **Korak 4: Diskusija** – Pokretanje razgovora sa decom i među decom (šta im se najviše/najmanje dopalo...)

Zatvaranje

- Samo za vaspitača – zabeležite proces, šta je bilo zanimljivo, koja su nova pitanja deca postavila; koji bi mogli biti novi pravci bavljenja temom; šta mogu da uradim bolje sutra; šta treba da izbegavam da radim itd...

Praćenje

- Vaspitači treba da vode beleške (napišu dnevnik aktivnosti) u kojima bi istakli prednosti i nedostatke realizovanih aktivnosti, predložili moguća rešenja za promenu ili poboljšanje, dali preporuke za lični rast i sl.

Pristupačnost i inkluzija

- Uverite se da ima dovoljno prostora za aktivnost i da vas sva deca jasno čuju i vide.

- Dajte dodatno pojašnjenje onima kojima je to potrebno da bi razumeli zadatak.
- Prilagodite aktivnosti deci sa posebnim potrebama ako primetite da im je to potrebno.

Saveti za održivost

- Koristiti reciklirane materijale za pravljenje sredstava za igru

Izvori

- Tsekos, C. A., Christoforidou, E. I., & Tsekos, E. A. (2012). Planning an Environmental Education Project for Kindergarten under the Theme of the Forest. *Rev. Eur. Stud.*, 4, 111.
- Kahn, P. H., Weiss, T., & Harrington, K. (2020). Child-nature interaction in a forest preschool. *Research handbook on childhoodnature: Assemblages of childhood and nature research*, 469-492.
- Gülay Ogelman, H. (2012). Teaching preschool children about nature: A project to provide soil education for children in Turkey. *Early Childhood Education Journal*, 40, 177-185.
- KANAT, T., & ARCAGÖK, S. (2022). Effects of Forests School Practices on Preschool Children. *Eğitim Bilim ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 167-195.

Plan aktivnosti 5: Jači zajedno

Opis:

Kako možete pomoći prijateljima – drveću da ostane bezbedno i zdravo? Šta im treba od vas i šta su spremni da daju zauzvrat? To su pitanja koja deca treba da postavljaju sebi nakon završetka ostalih planova aktivnosti na temu obešumljavanja. Ovde koristite svoju maštu kako bi ubedili svoje vršnjake i porodicu da mogu zajedno da zaštite drveće.

Ishodi učenja

Po završetku aktivnosti, deca treba da:

- Razumeju načine kojima se mogu sačuvati šume i stabla
- Definišu veze između naših postupaka i posledica po šume

Opšti ciljevi:

- Podsticanje dece da traže odgovore na postavljena pitanja
- Omogućavanje deci da se izraze na slobodan i nezavisan način
- Stvaranje uslova za aktivnosti koje deca samostalno obavljaju
- Razvijanje spremnosti za razmenu mišljenja, slušanje drugih, diskusiju i donošenje zaključaka

Specifični ciljevi:

- Podizanje svesti da usvajanjem malih promena u našim navikama možemo u globalu proizvesti veliki efekat
- Podizanje svesti o različitim uzročno-posledičnim odnosima u prirodi

Metodologija

Učenje zasnovano na projektima, koje može, između ostalih metoda, uključiti:

- Interaktivne aktivnosti: izrada igračaka i materijala, pravljenje modela, priprema izložbi itd.
- Diskusije i demonstracije; igra uloga, stručni gosti (biolozi, ekolozi, itd.)

Ciljevi održivog razvoja

Ovaj plan aktivnosti olakšava realizaciju sledećih Ciljeva održivog razvoja ([Ujedinjene Nacije u Srbiji](#)):

Trajanje

- Sve dok deca imaju interesovanje da se bave temom, što može trajati od jednog dana do nekoliko nedelja. Vrlo često, jedna tema može da odvede i decu i vaspitače na drugu zanimljivu temu, a vaspitači uvek treba da iskoriste interesovanje dece da nastave da uče zajedno. To je razlog zašto je predložen projektni pristup.

Uzrast dece

- Uzrast za vrtić (3 - 6 godina)

Nivo težine

- Srednji - treba uzeti u obzir prethodna znanja i veštine koje su deca stekla i teme o kojima su razgovarala. Ako su već obradili neku sličnu temu, podsetite decu na to i pokušajte da povežete novu temu sa već obrađenom.

Preduslovi za decu

- Nema

Priprema

- Istražite i pripremite se sa idejama i praksama čijom primenom se može sačuvati drveće kako biste započeli diskusiju sa decom, kao na primer:
 - korišćenje manje papira (treba iskoristiti obe strane papira; iskorišćeni papir ne bacati već ga iskoristiti za aktivnosti; koristiti reciklirani papir kad je to moguće, štampati dokumente samo kada je to neophodno; koristiti krpe umesto ubrusa...)
 - ponovna upotreba predmeta (npr. ne bacati kutije već ih koristiti kao fioke/mesto za skladištenje...)
 - sadnja drveća (postoji li rasadnik koji poklanja zasade ili grupe koje se bave organizovanom sadnjom pa da deca pomognu u sadnji?)

- manje mesa u ishrani (šume se često krče da bi bilo više mesta za pašnjake, pa bi biljna ishrana imala pozitivan uticaj...)
- Uredite prostor u učionici tako da se može lako raditi

Potrebni materijali

- Papir, karton, hamer/poster
- Bojice, flomasteri, tempere, vodene i voštane boje
- Makaze, lepak – uzdržite se od gotovih rešenja, a pustite decu da stvaraju što više u međusobnoj saradnji.

Uvod

Prvo i najvažnije, slušajte decu, posmatrajte ih i beležite. Ako vi (vaspitači) mislite da je ova tema interesantna za decu, trebalo bi da postavite početna pitanja da biste razumeli šta deca žele od ove aktivnosti. Na osnovu njihovih interesovanja napravite privremenu šemu odabrane aktivnosti i sada je vreme da započnete proces sa decom.

Najbolji uvod u ovu temu može biti razgovor sa decom kako bi se otkrilo šta to nama drvce pruža. Treba motivisati decu da navedu sve prednosti koje imamo zbog drveća, kao i predloge za to kako možemo imati više drveća u blizini. Deca mogu međusobno da se dopunjavaju, kako bi zajedno dala što više predloga.

Sprovođenje aktivnosti

Predlozi kako ova aktivnost može biti urađena:

- **Korak 1: Dokumentarni/animirani film** – deci se može pustiti film ili emisija koja će im pojasniti na koji način svi zajedno možemo da sačuvamo drveće i šta je to što svako od nas može da počne da radi.
- **Korak 2: Ideje za spas** – Intervjuisati decu i proveriti koje su dobre prakse za čuvanje drveća zapamtila i motivisati ih da međusobnom diskusijom predlože i nova rešenja.
- **Korak 3: Letak** – svakom detetu dati A4 papir i pokazati kako da ga presaviju na pola (dobivši tako letak od 4 strane). Motivirajte decu da na svakoj stranici nacrtaju ilustraciju ili napišu poruku kako bi promovisali ideje za očuvanje drveća (korišćenje manje papira, ponovna upotreba stvari, sadnja drveća i manje mesa u ishrani). Deca mogu da se međusobno posavetuju sa vršnjacima. Mogu se fokusirati na jedan konkretan primer (npr. krpa umesto ubrusa), a naravno poželjno je da primere prikazane u dokumentarnom/animiranom filmu zamene svojim predlozima.
- **Korak 4: Poster dobrih ideja** – svako dete predstavlja svoj letak ostalima. Deca zatim glasaju za 4 najbolje stranice, a ilustracije sa njih će zatim zajedno izraditi na velikom hameru/posteru koji će izložiti na pano. Poželjno je i da se 4 glavna predloga proslede roditeljima takođe.
- **Korak 5: Diskusija** – Pokretanje razgovora sa decom i među decom (šta im se najviše/najmanje dopalo...)

Zatvaranje

- Samo za vaspitača – zabeležite proces, šta je bilo zanimljivo, koja su nova pitanja deca postavila; koji bi mogli biti novi pravci bavljenja temom; šta mogu da uradim bolje sutra; šta treba da izbegavam da radim itd...

Praćenje

- Vaspitači treba da vode beleške (napišu dnevnik aktivnosti) u kojima bi istakli prednosti i nedostatke realizovanih aktivnosti, predložili moguća rešenja za promenu ili poboljšanje, dali preporuke za lični rast i sl.
- Razmisliti i o poseti lokalnoj ekološkoj organizaciji – deca mogu da saznaju više o njihovom radu i vrednostima. Ako je lakše, pozovite nekog od njih da poseti vrtić. Zatim deca mogu da predstavljaju svoje letke i čuju nove ideje i predloge za zaštitu šuma. Još bolje, možda postoji interaktivna aktivnost u koju bi deca ili predstavnici organizacije mogli da se uključe.

Pristupačnost i inkluzija

- Uverite se da ima dovoljno prostora za aktivnost i da vas sva deca jasno čuju i vide.
- Dajte dodatno pojašnjenje onima kojima je to potrebno da bi razumeli zadatak.
- Prilagodite aktivnosti deci sa posebnim potrebama ako primetite da im je to potrebno.

Saveti za održivost

- Koristiti reciklirane materijale za pravljenje sredstava za igru i nemojte uzalud koristiti papir, već na održiv način

Izvori

- Goexplore nature.com (2013) 7 Ways Kids Can Help Save Trees:
<https://goexplore nature.com/2013/04/7-ways-kids-can-help-save-trees.html>
- The world counts. How can we stop deforestation?
<https://www.theworldcounts.com/stories/how-can-we-stop-deforestation>